

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL ASSESSMENT GENERAL EDUCATION CERTIFICATE (GEC)

2023 GRADE 9 PILOT STUDY

Thutwana: Sepedi Leleme La Gae

Meputso: 70

Nako: Metsotso ye 150

Go sa balwe metsotso ye 15 ya go bala

Molekwana wo o na le matlakala a **25**, go sa balwe letlakalakhabara.

Ditaelo go barutwana

1. O tla fiwa metsotso ye **15** ya go bala pele o thoma go araba molekwana wo.
2. Bala ditaelo le dipotšišo ka moka gabotse.
3. Araba dipotšišo ka moka.
4. Šomiša pukwana yeo o e filwego go ngwala dikarabo tša gago ka moka.

Molekwana o thoma letlakaleng leo le latelago.

O seke wa phetla letlakala le go fihlela o botšwa.

Potšišo 1: Athikele ya kuranta

Bala setšweletšwa sa ka fase ka tsinkelo gomme o arabe dipotšišo.

TORO YA SOLLY MALATSI E FETOGA NNETE

- 1 GaDikgale: Kgwele ya maoto ke papadi yeo batho ba e šomišago go itšhidulla marapo le digoba tša mmele, go fokotša makhura mmeleng, go phefa malwetši le go fokotša kgatelelo ya monagano. Go kopana le batho la ba mmogo ke ye nngwe yeo e dirago gore batho ba ikhwetše ba phedile gabotse mebeleng, ba se na kgatelelo ya monagano goba gona go ka gopola dilo tšeo di tšwelego tseleng bjalo ka go nwa mabjala le gona go kgoga diokobatši. Ge e le mafelelo a beke le ka dinako tša maikhutšo, go kgaogana le mathata ba swanetše go ikhwetša e le batšeakarolo diphadišanong.
- 2 Solly Malatsi o na le lerato le legolo la dipapadi, kudu kgwele ya maoto. O lemogile gore dipapadi di dira gore bafsa ba tlogelane le mebila. Ka dinako tša bona tša go khutša seo ba swanetšego go se gopola ke go yo raloka dipapadi. O ikemišeditše go dira se sengwe le se sengwe maatleng a gagwe go netefatša gore bafsa ba tšwela pele ka dipapadi. Ke ka lebaka leo a ilego a thoma setheo seo a se bitšago 'The Solly Malatsi Foundation'. Seo se dirile gore ditlhologelo tša badudi di kukegele godimo ka leano leo.
- 3 Ka setheo se, Malatsi o ikemišeditše go hlohleletša bafsa gore ba phele bophelo bja maleba ka go tsenela dipapadi. O re o ile go netefatša gore bafsa ba tsenela dipapadi gore ba kgone go tlogela madila, diokobatši, go dira bosenyi le tše dingwe tše dimpe. "Ke na le lerato la tšwelopele ya dipapadi gomme ka ge ke goletše metsemagaeng ke tseba gabotse matshwenyego ao dihlopha tša dipapadi di kopanago le wona go hwetša mafelo a maleba le didirišwa tša maleba gore di kgone go ipshina ka dipapadi, moo ba ka thoba kgobe ka mootlwa" a realo.
- 4 Malatsi o rulagantše diphadišano tša kgwele ya maoto yeo e ralokilwego ke dihlopha tše mmalwa. Ka lebaka la tlhologelo ya gore bafsa ba

ikamanye le dipapadi, kudu kgwele ya maoto o kgonne go hwetša thekgo ya dihlopha tša diaparo tša kgwele ya maoto tše tshela (6) go tšwa go 'Hollywood Bets'. Sehlopha se sengwe le se sengwe se na le diaparo tša kgwele ya maoto tše lesometlhano (15) tša mebala ya go fapana. "Ke thabile ka thekgo yeo ke e hweditšego gore khamphani ye kgolo bjalo ka 'Hollywood Bets' e ikgokaganye le setheo se sennyane sa go swana le sa ka, go bolela tše dikgolo go nna. Ke tshepa gore se ke mathomo a segwera sa go tia magareng ga rena" a realo ka lethabo.

5 Malatsi o re o ile go aba diaparo tše go dihlopha tše di thopago mo phadišanong. Mošomi wa 'Hollywood Bets', Kgaogelo Mathoana, o re ba thabile ge ba kgonne go thuša setheo sa Solly Malatsi ka ge le bona ba rata bafsa. Badudi ba motse ba kgahlilwe ke setheo sa Solly Malatsi ka ge bana ba tlo efoga mekgwa yeo e tšwelego tseleng. Seo se ba kgahlogo kudu ka taba ye ke gore go itšhidulla go dira gore bana ba be le menagano ya maphefo.

Mothopo // www.sacoronavirus.co.za

1.1 Ke maikemišetšo afe ao Solly Malatsi a bego a rata go netefatša gore bafsa ba phele bophelo bja maleba?

- A go ba hlohleletša go tsenela dipapadi
  - B gore ba tlogele madila
  - C gore ba tlogele go dira bosenyi
  - D gore ba itšhidulle
- (1)

1.2 Go ya ka temana ya pele ke mohuta ofe wo mokaone wa papadi wo o kgonago go šidulla marapo le digoba tša mmele?

- A kgwele ya matsogo
  - B kgwele ya maoto
  - C papadi ya kgati
  - D papadi ya go kitima
- (1)

1.3 'Ke na le lerato la tšwelopele ya dipapadi gomme ka ge ke goletše metsemagaeng'(Temana ya 3)

Lentšu le metsemagaeng le ra go reng?

- A lefelo la mekhukung.
- B lefelo la magaeng.
- C lefelo la toropong.
- D lefelo la makeišeneng. (1)

1.4 Ke neng moo bafsa ba ikhweletšago nako ya go itšhidulla?

- A mafelelong a beke, nako ya maikhutšo le diphadišanong
- B mafelelong a beke, nako ya maikhutšo le magaeng
- C mafelelong a beke, nako ya marega le diphadišanong
- D mafelelong a beke, mošomong le magaeng (1)

1.5 Ke eng seo se hlatselago gore Solly Malatsi o ikemišeditše go kaonafatša maphelo a bafsa?

- A O kgopetše go thoma setheo seo se bitšwago 'The Solly Foundation'.
- B O tlo thoma setheo seo a se bitšago 'The Solly Malatsi Foundation'.
- C O tlo ba fa tlhahlo ka ga kgwele ya maoto.
- D O thomile setheo seo a se bitšago 'The Solly Malatsi Foundation'. (1)

1.6 Ke eng seo se hlohleeditšego Solly Malatsi go thoma setheo seo se bitšwago 'The Solly Malatsi Foundation'?

- A Go tloša bafsa mebileng
- B Go ba le lerato la dipapadi
- C Go hloka lerato la dipapadi
- D Go ba le lerato la bafsa le dipapadi (1)

1.7 Hlokomedišiša mantšu a 'ditlhologelo tša badudi'.(Temana ya 2)

Naa badudi ba be ba nagana bjang ka leano la Solly Malatsi la go thuša bafsa?

- A Ba be ba se na tshepo
- B Ba be ba mo rata
- C Ba be ba kgahlega
- D Ba be ba ngongorega (1)

1.8 Naa o gopola gore Solly o bile le maikutlo afe ge a hlama setheo sa 'The Solly Malatsi Foundation'?

- A tumo
- B kholofelo
- C letšhogo
- D manyami (1)

1.9 Gore khamphani ye kgolo bjalo ka 'Hollywood Bets' e ikgokaganye le setheo se sennyane sa go swana le sa ka, go bolela tše dikgolo go nna.

Ke mokgwa ofe wa polelo wo o šomišitšwego ka tirišo ya lefoko le?

- A tshwantšhanyo
- B tshwantšhišo
- C pheteletšo
- D mothofatšo (1)

1.10 Go kopana le batho la ba mmogo ke ye nngwe yeo e dirago gore batho ba ikhwetše ba phedile gabotse mebeleng ba se na kgatelelo ya monagano

Naa mmolelwana wo 'kgatelelo ya monagano' o hlaloša eng go motho?

- A Motho o tshwenyega kgopolong
- B Monagano wa motho o a thaba
- C Motho o bolela kudu
- D Motho o nagana dilo tše dibotse (1)

1.11 Ke tshepa gore se ke mathomo a segwera sa go tia magareng ga rena.(Temana ya 4)

Mmolelwana wo o hlaloša eng?

- A Ba be ba dirišana mmogo
- B Ke ba dirišane mmogo
- C Ba ile ba dirišana mmogo
- D Ke mathomo a tirišanommogo (1)

1.12 Hlogo ya setšweletšwa se ke gore toro ya Solly Malatsi e fetoga nnete

Tšweletša katlego yeo e bilego gona ka gare ga taba ye.

- A O hweditše thekgo ya dihlopha tša kgwele ya maoto tše tshela.
- B O rulagantše thonamente ya kgwele ya maoto.
- C O hlomile dihlopha tše 6 tša kgwele ya maoto.
- D O ba reketše diaparo tše 6 tša kgwele ya maoto. (1)

1.13 Naa go ya ka setšweletšwa se Solly Malatsi o fapana bjang le bafsa ba bantši ka mo nageng?

- A O na le ponelopele ka maphelo a bafsa.
- B O rata go kgalema bafsa.
- C O rata bafsa ba kwe ka yena.
- D O rata bafsa ba lemoge mathata a go se itšhidulle. (1)

1.14 'Moo ba ka thoba kgobe ka mootlwa'.(Temana ya 3)

Mmolelwana wo o šupa eng ka setheo sa Solly Malatsi?

- A Ba ka hwetša mafelo le didirišwa tša maleba.
- B Ba ka hwetša dihlopha le mafelo a maleba.
- C Ba ka hwetša lerato le tšwelopele tša maleba.
- D Ba ka ikhweletša mašeleng a mantši. (1)

1.15 Go ya ka setšweletšwa se bafsa ba ka laetša maikutlo a mohuta mang?

- A manyami
- B kwelobohloko
- C lethabo
- D lenyatšo

1.16 Kgetha lefoko leo le tšweletšago kakaretšo ya setšweletšwa se.

- A Ka nako ya go khutša ba gopole go raloka dipapadi.
- B Solly Malatsi o tšwa gaDikgale ka ntle ga Polokwane.
- C Dipapadi di dira gore bafsa ba kgaogane le madila.
- D Ke ka lebaka leo a thomilego setheo seo. (1)

1.17 Toro ya Solly Malatsi e fetoga nnete.

Lefoko le la ka godimo le ngwadilwe go bontšha eng?

- A bokgoni bja Solly Malatsi
- B katlego ya Solly Malatsi
- C boetapele bja Solly Malatsi
- D lethabo la Solly Malatsi (1)

1.18 Go tšwa Temaneng ya 1, lentšu le itšhidulla le akanya eng ka bophelo bja motho?

- A go tloša kgatelelo ya monagano
- B go se tie ga mmele
- C go se be le maatla le diphaka
- D go efoga dintwa (1)

1.19 Naa mongwadi o hlohleletša babadi gore ba bone Solly Malatsi bjalo ka motho yo mo bjang?(temana ya 3)

- A moeletši
- B seapadi
- C moetapele
- D mohlohleletši (1)

1.20 Setšweletšwa se sa 'Toro ya Solly Malatsi' se fetoga nnete se lebišitšwe go bo mang?

- A basadi
- B banna
- C bafsa
- D batho ka moka (1)

1.21 Naa mmolelwana wo 'go kgaogana le mathata' o huetša bjang maikutlo a babadi?(Temana ya 1)

- A Babadi ba ba le lenyatšo go Solly.
- B Babadi ba ba le kholofelo go Solly.
- C Babadi ba ba le kwelobohloko go Solly.
- D Babadi ba ba le maikutlo a pefelo go Solly. (1)

1.22 Ke lefoko lefe leo le bontšhago maikutlo a kgahlego?

- A Go itšhudulla go dira gore bana ba be le menagano ya go šalela.
- B Go itšhudulla go dira gore bana ba be le menagano ya maphefo.
- C Go itšhudulla go dira gore bana ba be le menagano ya maphefo le go šalela.
- D Go itšhudulla go dira gore bana ba be le menagano ya go tšwafa. (1)

1.23 Naa ke mokgwa ofe wo o tla dirago gore bafsa ba ikhwetše ba thabile ge ba raloka kgwele ya maoto?

- A Go abelwa diaparo tša go bapala le go ralokela moputso wo o itšego.
- B Go raloka ka mehla yohle ge ba fetša go itšhidulla.
- C Go raloka gore ba be le talente ya dipapadi.
- D Go šidulla mebele gore ba be le menagano ya maphefo. (1)

1.24 Naa nepokgolo ya Temana ya 4 ke eng?

- A go hlohleletša boitshepo
- B go hlohleletša maikemišetšo
- C go hlohleletša go rata tšhelete
- D go hlohleletša lerato la go raloka (1)

1.25 Naa ke sephetho sefe seo setšweletšwa se se laetšago?

- A Dipapadi di dira bafsa go phela bophelo bja maleba ka mebele le menagano yeo e hlwekilego.
- B Dipapadi di ka ruta bafsa go ba le maikemišetšo mo maphelong a bona.
- C Dipapadi di ka ruta bafsa tlhomphe le maikarabelo.
- D Dipapadi di ka direla bafsa monyetla wa go tseba dinaga. (1)

[25]

Potšišo 2: Ditsweletšwa tša go bonwa

2.1 Papatšo

Bala setšweletšwa sa ka fase o arabe dipotšišo.

IPHONE 13 PRO MAX

Sellathekeng sa go ntšha diswantšho tša maemo a godimodimo

E be e le R33 999

Bjalo ke R27 000

Ka: 21 Dibatsela 2023 fela!

Se be kolobe ya mašalela morago!

Batho ka moka ba dumeletšwe go reka tše pedi fela ka lebenkeleng.

REKA YE TEE O HWETŠE YE NNGWE MAHALAHALA!

Diriša dikgokaganyo tše di latelago go dira dipeeletšo:

Nomoro ya mogala: 0870557500/0870359294

Emeile:sales@iphone.co.za

Mothopo//Boitlhamelo

2.1.1 Naa go bapatšwa eng mo papatšong ye?

- A sefatanaga
  - B sellathekeng
  - C segatišamantšu
  - D setlanyi
- (1)

2.1.2 Papatšo ye e lebešitšwe go bomang?

- A bašomi
  - B batho ka moka
  - C barutwana
  - D barutabana
- (1)

2.1.3 Ke ka lebaka la eng mongwadi a šomišitše fonte ye kgolo papatšong ye?

- A Go laetša batho
  - B Go goga šedi ya bareki
  - C Go jabetša bareki
  - D Go dumiša batho
- (1)

2.1.4 Mongwadi o šomišitše seema se 'Kolobe ya mašalamorago...'

Feleletša seema se.

- A dimpša di a e loma.
  - B dimpša di a e rata.
  - C dimpša di a e kitimiša.
  - D dimpša di a e bona.
- (1)

2.1.5 Hlatholla ka fao molaetša wa papatšo ye o sepedišanago ka gona le seswantšho se.

- A Se ntšha diswantšho tša maemo a godimo.
- B Se ntšha diswantšho tša maemo a fase
- C Se ntšha diswantšho tša magareng
- D Se ntšha melaetša ye mekopana

(1)
[5]

2.2: Khathune

Bala setšweletšwa sa ka fase o arabe dipotšišo.

2.2.1 Khathune ye e direga kae? (1)

2.2.2 Efa tswalano ya baanegwa ba mo khathuneng. (1)

2.2.3 Ge o lebeletše motho wa pudula ya 2 o bonala a dira eng? (1)

2.2.4 Tsopola lelahlelwa le le tšwelelago mo puduleng ya 2 o be o bolele gore (2)

le tšweletša maikutlo afe.

2.2.5 Efa phapano magareng ga pudula ya 1 le ya 2. (2)

2.2.6 Naa maikutlo a gago ke afe mabapi le se se tšwelelago mo khathuneng? (1)

2.2.7 Naa molaetša wa khathune ye ke ofe? (1)

2.2.8 Naa ke toka gore monna yo a thibele mošemane go rapela? Fahlela karabo ya gago. (1)

[10]

Potšišo 3: Kakaretšo

Bala temana ye gomme o akaretše dintlha ka fao **thuto e lego bohlokwa bophelong** go ya ka ditaelo tše di latelago.

1. Ngwala dintlha tše **ŠUPA** ka mafoko ao a feletšego.
2. Nomora mafoko a gago go tloga go 1 go fihla go 7.
3. Ngwala ntlha e **TEE** go lefoko le lengwe le le lengwe.
4. Šomiša mantšu a gago ka mo go kgonegago.
5. Botelele bja kakaretšo ya gago e be mantšu a 70-80.
6. Laetša palo ya mantšu ao o a šomišitšego ka mašakaneng mafelelong a kakaretšo ya gago.
7. Ga wa swanela go ngwala hlogo mo kakaretšong ya gago.

THUTO KE SENOTLELO SA BOPHELO

Ntle le thuto motho ga a na bokamoso bjo bo phadimago goba bjo bokaone. Thuto ke lona lerumo la go betla megopolo ya rena gore re be le tsebo ye e tseneletšego mo mešomong yeo re tla bego re e dira goba gona go e šoma mo nakong yeo.

Matšatši a lehono mešomo e nyaka batho bao ba rutegilego go fihlelela wona mphato wa marematlou goba ba feditše dithuto tša bona. Tše ka moka ke go leka go hlabolla le go kaonafatša naga ye ya borena gore batho bohle ba kgone go itirela go ya ka tsebo yeo ba nago le yona.

Ge e le mmušo wona o leka ka tsela tše ntši gore ngwana yo mongwe le yo mongwe a hwetše thuto ya maleba yeo e tseneletšego ntle le go lefela le ge e ka ba sente. Mešomo ya sehono ke yeo e sepedišanago le thuto ka gare. Theknolotši ke ye nngwe ya mešomo ye boima gape e nyaka motho yo a rutegilego le go feta gobane ntle le thuto o ka se tsebe gore go nyakega eng go tšwetša mešomo pele.

Ke ka fao re rego thuto ke lesedi la maphelo a rena ka gore ntle le yona re

ikhwetša re le tahlegong gape le leswiswing la masetlapelo. Re le batho ga re swane le gatee ka gobane motho wa go rutega o gola a na le tlhomphele le kwelobohloko go batho ba bangwe. Motho yo a sa tsebego bohlokwa bja thuto o hloka maitshwaro ebile le go nyatša go a mo aparela ka gobane ga se a hwetša tshedimošo ya maleba go tloga bjaneng bja gagwe.

Ge re ka bopana ra ba ngatana e tee ra bontšhana tsela ya maleba tšohle di tla fetoga lefeela. Tsebo le bokgoni e tla ba dijo tša rena tša ka mehla gobane re tla be re itirela go ya ka mabokgoni a rena gore re kgone go phela.

Mothopo: *Basetsana Thamaga. google*

[10]

Potšišo 4: Dibopego le melao ya tšhomišo ya polelo

Bala setšweletšwa sa ka fase ka tsinkelo gomme o arabe dipotšišo

GO HLWEKIŠA MEETSE KA GAE

- 1 Kgoro ya Saense le Theknolotši (KST) gammogo le ba 'Innovation Partnership for Rural Development Program' (IPRDP) ba tsebišitše theknolotši yeo e kgonago go tšea meetse go tšwa nokeng, meetse a pula, bj.bj. e a hlwekiša ka gae gore batho ba kgone go nwa meetse a go hlweka. Theknolotši ye e bitšwa tlhwekišo lefelong la tirišo. Yona e dirišwa masepaleng ye mebedi ya dilete mo profenseng ya Limpopo.
- 2 Maloko a KST le IPRDP a kwešiša gore meetse a bohlokwa ebile a thuša malapa a batho ba bantši gore ba tšwelele bophelong. Gabjale maloko a a leka go kgonthišiša gore motho mang le mang o kgona go hwetša ao a hlwekilego. Gape ba kwešiša gore metse ya magaeng e palelwa ke go hwetša meetse ka tšhomišo ya diphaephe. Se ke ka lebaka la go hlohletša maloko a go diriša theknolotši ye.
- 3 Theknolotši ye e bopilwe le go hlabollwa ke baithuti ba Yunibesithi ba go tšwa metsemagaeng gammogo le badudi ba gona. Baithuti le badudi ba masepala woo ga se ba dula fela, ba ile ba iteka le go feta. Yona e šomiša letlalo la go laolwa ke maatla a lefase. E tloša dilwanalwana tšeo di lego ka gare ga meetse (tšeo di ka hlolago malwetši) gore di hlwekiše meetse a kgone go nwega.
- 4 Efela, ga e tloše tšeo di tologetšego ka gare ga meetse. Go kgonthišišitšwe gore sebopego sa theknolotši ye se be bonolo ka tsela yeo badudi ba masepala wa selegae wa Lepelle-Nkumpi ba tla kgonago go e šomiša. Se se dirilwe ka go akaretša goba go mema badudi gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego sa yona se ka ba bjang. Se se dirile gore sebopego sa mafelelo e be sa bona.
- 5 Theknolotši ye e na le maatla ebile e loketše metse ya magaeng ka ge metse ye mengwe e se na mohlagase mola yona e sa nyake mohlagase gore e šome. Go bonolo gore motho a šomiše theknolotši ye. E bogega bjalo ka pakete yeo e nago le matlalwana a mmalwa a go hlwekiša (go sefa) meetse. Motho o tšhela dibolayaditwatši go hlatswa meetse, a fetša a bulela pompi

meetse ao a hlwekilego a napa a tšwa.

- 6 Ka mehla ge o nyaka meetse ao a hlwekilego a go nwea, o bušeletša se wa napa wa nwa. Yona e nyaka go hlatswiwa gatee goba gabedi mo kgweding ka go hlatswa matlalwana ka poratšhe. Noka ya Lepelle-Nkumpi e dula e tletše ngwaga ka ngwaga. Noka yeo ke ye kgolo kudu mo e lego gore e kgona go thuša badudi ba masepala woo ka meetse. Badudi ba re ba ka se sa tshwenyega ka meetse a go nwa ka 'baka la gore ba tseba go a hlwekiša. Ke ka fao re ka re go batho bao ba rutilego baithuti ba šomišitše leleme la go kwagala gore ba kwešiše tšhomišo ya theknolotši.

mothopo:Science For Ubuntu on Twitter

4.1 Naa lentšu le "Lepelle-Nkumpi" ke mohuta ofe wa leina (Temana ya 4).

- A leinagohle
  - B leinaina
  - C leinakgopolo
  - D leinakgoboko
- (1)

4.2 'ba tsebišitše theknolotši yeo e tšeago meetse a go tšwa nokeng' (Temana ya1).
Ke mohuta ofe wa lefoko wo o šomišitšwego mo?

- A lefokonolo
  - B lefokontši
  - C lefokofokwana
  - D lefokotaelo
- (1)

4.3 Efa lehlalošetšagotee la 'mema.' (Temana ya 4)

- A bitšwa
- B bolela
- C bitša
- D laletša

(1)

4.4 Ke lentšu lefe temaneng ya pele leo e lego leganetši la lentšu le 'tswalela'?(Temana ya 5)

- A bulelago
- B bula
- C buletšwe
- D bulelwa

(1)

4.5 Baithuti le badudi ba masepala woo ga se ba dula fela, ba ile ba iteka le go feta. (Temana ya 3).

Kgetha seka sa maleba seo se šomišitšwego ka godimo.

- A go dula ka matsogo
- B go tšwafa
- C go emaema
- D go dula ka monagano

(1)

4.6 Maloko a KST le IPRDP a kwešiša gore meetse a bohlokwa...a thuša malapa le batho ba bantši gore ba tšwelele bophelong.

Tlatša sekgoba se se tlogetšwego mo lefokong la ka godimo ka lekopanyi la maleba.

- A e bile
- B ebele
- C e be ele
- D ebile

(1)

- 4.7 Noka yeo ke ye kgolo kudu mo e lego gore e kgona go thuša badudi ba masepala woo ka meetse. (Temana ya 6)
Naa ke mohuta ofe wa lehlaodi wo o šomišitšwego lefokong la ka godimo?
- A lehlaodi la mmala
  - B lehlaodi la palo
  - C lehlaodi la sebopego
  - D lehlaodi la seemo (1)
- 4.8 Theknolotši yeo e kgonago go tšea meetse go tšwa nokeng. (Temana ya 1)
Kgetha mohuta wa lehlathi wo o šomišitšwego mo lefokong la ka godimo.
- A lehlathi la nako
  - B lehlathi la felo
  - C lehlathi la palo
  - D lehlathi la mokgwa (1)
- 4.9 Ba mema badudi gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego sa yona se ka ba bjang.
Kgetha lefoko leo le nepagetšego ka fase leo le ngwadilwego ka tirwa o lebeletše lefoko la ka godimo.
- A Badudi ba mengwa gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego sa yona se ka ba bjang.
  - B Badudi ba tla mengwa gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego sa yona se ka ba bjang.
  - C Badudi ba memiwa gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego se ka ba bjang.
  - D Badudi ba tlo memiwa gore ba fe dikgopolo tša bona gore naa sebopego sa yona se ka ba bjang. (1)

4.10 Lentšu le 'noka' ke homonimi ka ge le na le ditlhalošo tša go fapana, hlaloša ka botlalo gore homonimi ke eng?

- A Ke mantšu ao a bopilwego ka modu o tee eupša a fapana ka tlhalošo.
- B Ke mantšu ao a nago le sebopego sa go swana ebile a swana ka ditlhalošo.
- C Ke mantšu ao a swanago ka sebopego eupša a fapana ka ditlhalošo.
- D Ke mantšu ao a welago kgorong e tee eupša a fapana ka ditlhalošo. (1)

4.11 Batho bao ba rutilego baithuti ba šomišitše leleme la go kwagala gore ba kwešiše tšhomišo ya theknolotši. (Temana ya 6)
Naa lentšu le 'leleme' leo ba bolelago ka lona ka godimo le hlaloša eng?

- A setho sa ka ganong ga motho
- B polelo
- C go bolela kudu
- D go lahliša motho go bolela maaka (1)

4.12 Theknolotši yeo e kgonago go tšea meetse go tšwa nokeng, meetse a pula, bj.bj. e a hlwekiša ka gae gore batho ba kgone go nwa meetse.
Kgetha khutšofatšo yeo e nepagetšego go ya ka lefoko la ka godimo.

- A bjalo ka
- B bjalo le bjalo
- C bjwalo bjwalo
- D bjalo bjalo (1)

4.13 Motho o tšhela meetse ka gare ga yona, a tšhela dibolayaditwatši go hlatswa meetse.

Naa ke mohuta ofe wa leswao wo o šomišitšwego gare lefokong la ka godimo.

- A khutlo
- B khutlo-fegelwana
- C fegelwana
- D leswaopotšišo (1)

4.14 Yona e dirišwa masepaleng ye mebedi ya dilete mo profenseng ya Limpopo.

Kgetha mohuta wa lešala leo le šomišitšwego lefokong la ka godimo.

- A lešalašala
- B lešalašupi
- C lešalathuo
- D lešalaohle (1)

4.15 'Se ke ka lebaka la go...maloko a go diriša theknolotši ye'

Kgetha mopeleto wa maleba go tlatša sekgoba seo se tlogetšwego go lefoko la ka godimo.

- A tlhohleletša
- B thlohloletša
- C hlohleletša
- D hlotlheletša (1)

4.16 Kgetha lefoko la maleba leo le ngwadilwego ka letlago.

- A Badudi ba masepala wa legae wa Lepelle-Nkumpi ba kgona go a šomiša.
- B Badudi ba masepala wa legae wa Lepelle-Nkumpi ba tlo kgona go a šomiša.
- C Badudi ba masepala wa legae wa Lepelle-Nkumpi ba ka se kgone go a šomiša.
- D Badudi ba masepala wa legae wa Lepelle-Nkumpi ba ka kgona go a šomiša. (1)

4.17 Badudi ba boletše ba re: “Re ka se sa tshwenyega ka meetse a go nwa ka gore re tseba go a hlwekiša”.

Kgetha lefoko leo le ngwadilwego ka polelotharedi.

- A Badudi ba boletše gore ba ka se sa tshwenyega ka meetse a go nwa ka gore ba tseba go a hlwekiša.
- B Badudi ba re ga ba sa tshwenyega ka meetse a go nwa ka gore ba tseba go a hlwekiša.
- C Badudi ba re ba ka se tsoge ba tshwenyegile ka meetse a go nwa ka gore ba tseba go a hlwekiša.
- D Badudi ba re ba ka se tsoge ba tshwenyega ka meetse a go nwa ka gore ba tseba go a hlwekiša. (1)

4.18 Ke kgopolo efe yeo e ka thušago bafsa go tšweletša theknolotši pele?

- A Bafsa ba swanetše go ya sekolong go ithuta ka tša theknolotši.
- B Bafsa ba swanetše go ithuta go hlwekiša meetse.
- C Bafsa ba swanetše go bala dipuku tša bona go oketša tsebo.
- D Bafsa ba swanetše go ba le tsebo ya theknolotši. (1)

4.19 Go ya ka fao o badilego setšweletšwa se, re fe mohola wa sona.

- A Bohlokwa bja go nwa meetse.
- B Go hlatswa meetse ga go bohlokwa.
- C Theknolotši e re ratile go hlatswa meetse.
- D Batho ka moka ba ithutile ka bohlokwa bja ditwatši. (1)

4.20 Efa tlhalošo ya go ipihla ya hlogo ya sengwalwa, 'Go hlwekiša meetse ka gae'

- A Thibela bolwetši ga e phale kalafo.
- B Meetse a go hlweka a na le bophelo.
- C Batho ba phela ka bontši ge ba sa hlwekiše meetse.
- D Batho ba ka ba bothateng ge ba ka ithuta go hlwekiša meetse. (1)

[20]

Mafelelo a molekwana

